

Slovenski parlament: celostna umetnina

Uvod v raziskovalno delo

Mentor: prof. Tomaž Tomažin

Avtorja: Anton Luka Šijanec, 2. a

Jan Marn, 2. a

Gimnazija Bežigrad

Ljubljana, 2020/21

Kazalo vsebine

1	Uvod	3
2	Teoretični del	4
2.1	Pojem <i>celostna umetnina</i>	4
2.1.1	V slikarstvu	4
2.1.2	V arhitekturi	4
2.1.3	Barok	5
2.1.4	Pojav celostne umetnine po svetu	5
2.2	O slovenski zgradbi parlamenta in o njenem arhitektu	5
2.2.1	Arhitekt	5
2.2.2	Zgodovina	6
3	Praktični del	7
3.1	Ogled državnega zbora	7
3.2	Anketa o umetniških stališčih populacije	7
3.2.1	Hipoteze	7
3.2.2	Priprava anketnega formularja	8
3.2.3	Analiza pridobljenih rezultatov	8
4	Viri in literatura	9
5	Zaključek	11

Povzetek

Obvezna izbirna naloga *Slovenski parlament, celostna umetnina* predstavlja temeljne razvojne procese, arhitekturne značilnosti in umetniške posebnosti zgradbe slovenskega parlamenta v Ljubljani. Naloga podrobno opiše trenutno stanje parlamenta in se osredotoči na stanje zgradbe same, obenem pa, četudi je sama zgradba zgrajena v modernističnem slogu, z novoveškimi primerami pojasni zakaj je zgradba državnega zbora primer celostne umetnine in kako se njena okolica poenoti z umetninami in okrasjem znotraj stavbe ter v kakšni meri so različne veje umetnosti povzete v skupen umetniški izdelek.

Zahvala

Avtorja naloge se zahvaljujeva vsem prisotnim pri krojenju tega članka, med drugimi tudi najinemu mentorju Tomažu Tomažinu za umetniške pojasnitve in vodiču, ki nam je na kulturnem dnevu razložil ljubljanske arhitekturne posebnosti, potrebne za primerjavo z najino nalogo.

Ključne besede parlament, celostna umetnina, arhitektura, umetnost, kiparstvo

1 Uvod

Slovenski parlament, zgradba na Šubičevi ulici 4 v Ljubljani, je srce slovenske politike. Še posebej v politično obarvanih obdobjih se zapostavlja umetniška in arhitekturna plat stavbe, v kateri poslanci zasedajo na sejah, zato ta naloga poizkuša združiti pomembne vrednote in podatke o umetniških posebnostih in se osredotoči na arhitekturne značilnosti in okoliško sestavo mesta, kar sestavlja *celostno umetnino*, ki sestoji iz več umetnostnih vej.

Stavba tedanje skupščinske palače arhitekta Vinka Glanza (1902-1977) letos praznuje 61. obletnico odprtja vrat na dan 19. februarja[1]. Kot najvišje predstavniško telo in ena izmed ključnih zgradb med osamosvojitvijo se parlament ponaša tudi z naslovom "Izjemen kamnoseški dosežek". Sestavlja jo namreč več kot štirinajst različnih vrst kamna iz različnih slovenskih pokrajin, zato ji pogosto pritiče naziv *Galerija slovenskega kamna*.

Modernistične poteze so opazne iz notranjosti in zunanosti stavbe, za dosego celostne umetnine pa je na pročelju stavbe izklesan portal iz pohorskega granita, na katerem prevlada Putrihova in Kalinova plastika[8, 10]. V notranjosti stavb je najbolj poznana umetniška figura freskatnski cikel Slavka Pengova, natančneje se freska pojavlja v veliki dvorani, ki prikazuje zgodovino Slovencev od naselitve do obdobja prenove[1].

2 Teoretični del

V teoretičnem delu se predstavi in opiše državni zbor z uporabo virov, tako da se izlušči ključne podatke.

2.1 Pojem *celostna umetnina*

V članku Filozofskega vestnika[11] je pojem definiran tako:

Pojem celostne umetnine (nem. Gesamtkunstwerk) in njegove pojavne oblike so tipičen novoveški pojav, ki poskuša znova združiti v eno vse posamezne umetniške zvrsti. Potreba po takšnem (ponovnem) združevanju se sklada z nastankom sodobnega pojma umetnosti /.../

2.1.1 V slikarstvu

V slikarstvu se pojem celostne umetnine velikokrat pojavi v baroku, ko govorimo ne le o sliki sami, temveč tudi o njeni postavitvi, osvetlitvi, načinu slikanja, okvirju in okrasih.

2.1.2 V arhitekturi

Na primeru slovenskega parlamenta lahko izpostavimo več temeljev celostne umetnine. Najprej je tu vhodni marmornati portal, marmornate stene v notranjosti in izklesi kipov. To predstavlja kiparstvo in kamnoseško umetnost. Arhitekturne značilnosti se kažejo kot prvine modernističnih stavb ter postavitve trga in zelenega parka za in okoli državnega zbora kot okolica parlamenta. Slikarstvo se izrazi v obliki fresk in impresionističnih slik v dvoranh.[7]

2.1.3 Barok

V baroku se sakralna arhitektura združuje skupaj z sakralnim kiparstvom in glasbo. To se predvsem opazi v opernih hišah, ki so polne okrasja in arhitekturnega blišča.

2.1.4 Pojav celostne umetnine po svetu

Celostna umetnina se pojavlja v grških tragedijah, romantičnih romanih evropske predromantike, Wagnerjevih operah in Baudelairovi pesmi Korespondence.[11]

2.2 O slovenski zgradbi parlamenta in o njenem arhitektu

V petdesetih letih dvajsetega stoletja je bila razpisana Prešernova nagrada na natečaj za arhitekturno zasnovo skupščinske stavbe. Na razpis se je prijavilo osemnajst arhitektov, prvega mesta ni dobil nihče.[2]

2.2.1 Arhitekt

Poleg Jožeta Plečnika je bila naloga zaupana še Edvardu Ravnikarju, Vinku Glanzu, Nikolaju Bežku in Marku Župančiču.

Življenje Vinko Glanz se je rodil 31. julija 1902 v Kotorju v Črni gori. Po končanem študiju ladjedelstva v Zagrebu je prišel na Tehniško fakulteto v Ljubljani in tam leta 1927 diplomiral. Najprej je bil zaposlen pri spomeniški službi v Dubrovniku (1930-1941), pred napadom na Kraljevino Jugoslavijo pa je bil nekaj časa arhitekt banske uprave v Ljubljani. Po vojni je načrtoval stanovanjske bloke. Umrl je 20. februarja leta 1977.[9]

Dela

- Hotel Jugoslovanski kralj (danes Hotel Slovenija)
- Trubarjev spomenik na Rašici

- Gimnazija Vič
- Spomeniški kompleks Gramozna jama
- Stavba ljudske skupščine (danes Parlament)

2.2.2 Zgodovina

Sprva je bilo govora o Plečnikovi Katedrali svobode, kasneje, leta 1954, pa se je začela gradnja na nekdanjih nunskih vrtovih — brez gradbenega dovoljenja — po Glanzovem modelu[2].

Stavba je bila zgrajena med letoma 1954 in 1959 kot Ljudska skupščina. Prvič je začela delovati kot državni zbor 23. decembra 1992. 19. maja 2010 so potekale študentsko–dijaške demonstracije, ki so se spremenile v izgrede. Demonstranti so začeli metati razne predmete in poškodovali stavbo. 27. avgusta pa se je v stavbo zaletel avtomobil, ki je spet poškodoval stavbo.[5]

Notranjost freske in slike

Portal zunanji črni del, izklesan iz črnega marmorja

3 Praktični del

3.1 Ogled državnega zbora

Ker si med kulturno–športnim dnevom državnega zbora nismo šli ogledat, sva imela avtorja namen ogleda notranjosti državnega zbora z namenom snemanja slik, ki bi jih kasneje objavila v Wikimedijino zbirko pod prosto licenco.

Opomba avtorjev Zaradi epidemije izvedba praktičnega dela do sedaj še ni uspela. V kolikor bo prehajanje meja spet omogočeno še pred iztekom roka za oddajo naloge, bova dopolnila praktični del.

3.2 Anketa o umetniških stališčih populacije

Do sedaj je v okvirju OIV nalog zbranih že veliko podatkov o umetniških stališčih dijakov Gimnazije Bežigrad, večina nalog s področja umetnosti pripravlja podobne ankete. Za dopolnitev do sedaj zbranih podatkov tudi ta naloga vsebuje anketne odgovore o poznavanju umetniškega pristopa stavbe slovenskega parlamenta.

3.2.1 Hipoteze

Predvidevava, da

- večina dijakov ni seznanjena z zgodovino stavbe parlamenta;
 - s približno letnico postavitve,
- večina dijakov ne pozna avtorjev (kiparjev, arhitektov, slikarjev, ...), ki so sodelovali pri končni podobi stavbe parlamenta,
- večina dijakov poleg znamenite freske ostalih umetnin v notranjosti stavbe parlamenta še ni videla bodisi zanje ne ve,

- obstaja nezanemarljiva skupina dijakov, ki bodo na vprašalniku *ugibali* in zato k umetninam v stavbi parlamenta pripisali tudi umetnine, ki jih v stavbi parlamenta ni, a so bile vseeno na seznamu možnih odgovorov,
- večini dijakov zunanji izgled stavbe parlamenta ni povšeči in
- bi dijaki rajši kot stavbo parlamenta Republike Slovenije imeli Plečnikovo zasnovo.

3.2.2 Priprava anketnega formularja

Anketa je bila pripravljena v odprtokodnem programu za anketiranje, dostopnem na spletnem naslovu <https://1ka.si/>.

Anketiranci so bili pozavni, da naj za pridobitev informacij ne posegajo po knjigah, spletu ali drugih zunanjih virih, temveč naj pišejo zgolj to, kar o stavbi parlamenta trenutno vedo.

Vprašanja, ki sestavljajo anketni vprašalnik, so sledeča.

- Katerega leta je bila postavljena stavba parlamenta Republike Slovenije?
- Kdo vse je sodeloval pri umetniški zasnovi stavbe in kakšno je bilo posameznikovo poslanstvo?
- Katere od naštetih umetnin so del stavbe slovenskega parlamenta?
-
-
-
-
-
-
-

3.2.3 Analiza pridobljenih rezultatov

Iz odgovorov, zbranih do dvajsete ure šestega novembra 2020 sva izluščila naslednja dejstva.

4 Viri in literatura

- [1] *60. obletnica zgradbe*. Portal DZ. 2019. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/ga/60dz>
- [2] Bojc, S. *Galerija slovenskega kamna in umetnosti*. Delo. 2019. [Internet]. [citirano 16. oktobra 2020]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/dejo>
- [3] Grabar, N. *Arhitektura parlamenta po načrtih Vinka Glanza*. 2012. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/glanz>
- [4] *Parlamentarno poslopje*. Portal DZ. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/poslopje>
- [5] *Stavba Državnega zbora Republike Slovenije*. 2019. Slovenska Wikipedija. [citirano 12. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/wstavbadz>
- [6] *Trg republike*. Visit Ljubljana. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/trg>
- [7] *Umetniška zbirka*. Portal DZ. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/umetniška>
- [8] *Vhodni portal*. Portal DZ. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/portal>
- [9] *Vinko Glanz*. 2018. Slovenska Wikipedija. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu: <https://z.gaj/wglanz>
- [10] Vovk, M. *Likovna oprema palače ljudske skupščine — freskarski cikel Slavka Pengova in kiparski portal Zdenka Kalina in Karla Putriha*. 2012. [citirano 16. oktobra 2020]. [Internet]. Dostopno na naslovu <https://z.gaj/likovna>

- [11] Vrečko, J. Gesamtkunstwerk als Nostalgie. 1989. Filozofski vestnik. [Internet].
[citirano 16. oktobra 2020]. Dostopno na naslovu <https://ž.gaj.si/celostna>

5 Zaključek

Ta dokument je informativne narave in se lahko še spreminja. Najnovejša različica, torej PDFji in \LaTeX izvorna koda, zgodovina sprememb in prejšnje različice, je na voljo v mojem šolskem Git repozitoriju na <https://github.com/sijanec/sola-gimb-2> v mapi /oiv/osnutek/. Povezava za ogled zadnje različice tega dokumenta v PDF obliki je <http://razor.arnes.si/~asija3/files/sola/gimb/2/oiv/osnutek/dokument.pdf> in ali <https://github.com/sijanec/sola-gimb-2/raw/master/oiv/osnutek/dokument.pdf>.